

POLSKIE INTERESY NARODOWE W OPERACJI „PUSTYNNNA BURZA” W ZATOCE PERSKIEJ

Mikołaj KUGLER*

* *Studium Języków Obcych, Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych*
e-mail: m.kugler@wso.wroc.pl

Artykuł wpłynął do redakcji 14.11.2012 r. Zweryfikowaną i poprawioną wersję po recenzjach i korekcie otrzymano w styczniu 2013 r.

Interes narodowy definiowany jest w rozmaity sposób. Niezależnie jednak od występujących rozbieżności poglądów, większość badaczy zgadza się co do tego, że jest on tym, co zmusza państwo do podejmowania określonych działań na arenie międzynarodowej. W niniejszym artykule podjęto temat interesów narodowych w kontekście zaangażowania się Polski w Operację „Pustynna Burza” w Zatoce Perskiej. Autor dokonuje przeglądu podstawowych definicji interesu narodowego, analizuje jakie interesy narodowe zamierzała zrealizować Polska decydując się na dołączenie do sił koalicyjnych oraz ocenia skutki tego zaangażowania.

Słowa kluczowe: interesy narodowe, koalicja antyiracka, operacja „Pustynna Burza”, wojna w Zatoce Perskiej 1990-1991

WSTĘP

Każde państwo podejmując działania na arenie międzynarodowej powinno kierować się realizacją własnych interesów narodowych, które to stanowią kryterium celowości tychże działań. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że każde państwo będzie definiować swoje interesy narodowe w unikatowy sposób, a co za tym idzie interesy te będą albo tożsame albo różne od tych artykułowanych przez inne podmioty stosunków międzynarodowych. Ponadto, państwo, działając w sposób racjonalny, powinno dążyć do odkrycia zgodności lub sprzeczności interesów narodowych z innymi uczestnikami stosunków międzynarodowych¹. Zgodności występujące pomiędzy interesami wpływają stabilizująco oraz twórczo na stosunki międzynarodowe, natomiast rozbieżności mają charakter destabilizujący i dynamizujący². Porządek światowy kształtowany jest poprzez wzajemną zależność interesów głównych graczy na arenie międzynarodowej³.

¹ W. Kitler, *Wartości, potrzeby, cele i interesy jako podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, Tom II, pod red. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda, Warszawa 2011, s. 106.

² J. Kukulka, *Problemy teorii stosunków międzynarodowych*, Warszawa 1978, s. 268.

³ W. Kitler, op. cit., s. 106.

Po dokonaniu w dniu 2 sierpnia 1990 roku inwazji wojskowej na Kuwejt przez wojska Saddama Husajna, zawiązała się koalicja antyiracka. Polska była jednym z 38 krajów, które w wyniku działań administracji amerykańskiej oddelegowały swoich żołnierzy do sił międzynarodowych pod przywództwem USA⁴. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj fakt, że nastąpiło to w okresie tuż po upadku żelaznej kurtyny, a Polska formalnie nadal była członkiem Układu Warszawskiego. Pojawia się zatem pytanie, realizację jakich interesów narodowych mieli na względzie decydenci podejmując decyzję o udziale kontyngentu Wojska Polskiego w operacji w Zatoce Perskiej oraz co to przyniosło. Zanim jednak zostanie podjęta próba odpowiedzi na te pytania, należałoby określić, co rozumie się pod pojęciem interesu narodowego.

1. POJĘCIE INTERESU NARODOWEGO

O interesach narodowych najczęściej mówi się w kontekście stosunków międzynarodowych. Mimo że nie jest to nowa kategoria, to teoretycy wyrażają rozbieżne poglądy na temat tego, czym one są i jak je należy definiować. Jedne definicje stanowią, że państwo formułuje interesy narodowe w sposób autonomiczny, postrzegając je w ujęciu egzystencjalnym, czyli chęci do zapewnienia przetrwania lub zachowania tożsamości narodowej. Natomiast inne definicje widzą zjawisko interesów narodowych nieco szerzej i zwracają uwagę, że nie bez znaczenia dla nich jest środowisko międzynarodowe i interesy innych podmiotów stosunków międzynarodowych oraz że mogą także mieć one na uwadze dobro innych społeczności.

Przykładowo, H. Morgenthau, twórca nurtu realistycznego w stosunkach międzynarodowych, w typowy dla tej szkoły sposób twierdził, że przez interes narodowy należy rozumieć „dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa, potęgi i przetrwania” i służy on do określania celów polityki zagranicznej⁵. W podobny sposób interes narodowy postrzegali naukowcy z Brookings Institution, według których jest to „zespół ogólnych i stałych celów na rzecz których działa naród”⁶. Tymi celami ogólnymi i stałymi będą cele o fundamentalnym znaczeniu dla państwa, czyli związane z przetrwaniem, obroną przed agresją lub wpływaniem na stabilizację sytuacji międzynarodowej.

Inny pogląd w tym temacie wyrażał neorealista G. Modelski, który posługiwał się jedynie pojęciem „interesu”, uważając „interes narodowy” za termin trudno definiowalny. Postulował on, że interesy to „żądania, życzenia i pragnienia odnoszone do zachowań innych państw, formułowane po to, aby realizowane były przez polityków”⁷. Owe żądania oraz życzenia miałyby zostać wyrażane przez naród, czyli ogół obywateli danego państwa, co nie do końca jest możliwe, gdyż w swojej działalności politycy zmuszeni są uwzględnić także interesy innych grup, np. innych państw lub organizacji międzynarodowych, w ramach których działa dany kraj.

Zjawisko interesu narodowego jeszcze inaczej jest postrzegane przez behawiorystów. Uważają oni, że interes narodowy jest konsekwencją sytuacji na arenie między-

⁴ Cz. Dąbrowski, *Udział Polski w operacji międzynarodowej w Zatoce Perskiej w latach 1990-1991*, [w:] *Wojsko Polskie w międzynarodowych operacjach pokojowych i stabilizacyjnych. Konflikty – Spory – Bezpieczeństwo*, pod red. D.S. Kozerański, Warszawa 2009, s. 49.

⁵ Za: T. Łoś-Nowak, *Stosunki międzynarodowe*, Wrocław 2006, s. 264.

⁶ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2009.

⁷ Za: R. Zięba, *Cele polityki zagranicznej państwa*, [w:] *Wstęp do teorii polityki zagranicznej państwa*, pod red. R. Zięba, Toruń 2004, s. 41-42.

narodowej, m.in. działań podejmowanych przez inne podmioty stosunków międzynarodowych, a także następstwem różnego rodzaju uwarunkowań. Zwracali także uwagę, że mogą wystąpić interesy nadrzędne w stosunku do interesów podstawowych (egzystencjalnych), tzw. altruistyczne, które to będą odpowiedzialne za to, że w pewnych sytuacjach istotniejsze może być dobro społeczeństw i narodów niż pozycja państwa na arenie międzynarodowej; zamiast budować potęgę i pozycję państwa, działać na rzecz zapewnienia dobrobytu i bogactwa⁸.

Na uwagę zasługuje także to, że w działaniu na arenie międzynarodowej coraz większego znaczenia nabiera umiejętność współpracy oraz zawierania kompromisów, która zastąpiła rywalizację między państwami. Wynika to z tego, że w przeszłości państwa zmuszone były do samodzielnego funkcjonowania, a ich polityka zagraniczna miała głównie na celu obronę granic państwa, zapewnienie bezpieczeństwa oraz utrzymanie status quo. Jak wspomniano wcześniej, obecnie interesy narodowe państwa biorą także pod uwagę w szerszym ujęciu interesy społeczności międzynarodowej. W tej sytuacji cele stricte narodowe schodzą na drugi plan⁹. Taki stan rzeczy wymuszony jest także niejako przez zjawisko globalizacji oraz to, że pomiędzy państwami występują różnego rodzaju współzależności¹⁰.

W teorii stosunków międzynarodowych występuje wiele typologii interesów narodowych, m.in. te autorstwa H. Morgenthau, V. van Dyke'a, A. Wolfersa, czy też K. Holstiego¹¹. W polskiej literaturze przedmiotu najlepiej znana jest typologia interesów opracowana przez J. Kukułkę, która wyróżnia trzy typy interesów narodowych¹²:

- egzystencjalne (obejmujące m.in. integralność terytorialną, bezpieczeństwo, pewność i przetrwanie, rozwój, identyfikacja, przystosowanie);
- koegzystencjalne (dotyczące m.in. suwerenności, uczestnictwa w systemie międzynarodowym, współpracy, pozycji i roli państwa);
- funkcjonalne (przejawiające się m.in. w aktywności uczestników, ich skuteczności i sprawności działań).

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że interesy narodowe nie stanowią wartości stałej i w różnych okresach funkcjonowania państwa może im być przypisywane różne znaczenie. W Polsce do istotnej redefinicji interesów narodowych doszło po 1989 roku. W tym jednak przypadku można by także twierdzić, że w rzeczywistości zjawisko redefinicji nie miało jednak miejsca, bowiem przed 1989 rokiem nie istniały w Polsce interesy narodowe. W przypadku krajów w systemach totalitarnych, a w takim znajdowała się Polska, zasadnicze znaczenie mają interesy klasy panującej w danym państwie¹³. Uczestnictwo kontyngentów Wojska Polskiego w tamtym okresie było zdominowane przede wszystkim przez względy polityczne obozu socjalistycznego, do którego należała Polska. Zadania realizowane przez te komponenty wojskowe wynikały z polityki prowadzonej przez Moskwę. Można także twierdzić, że sam fakt uczestnictwa w misjach ONZ służył wyłącznie podkreśleniu pokojowego nastawienia całego bloku.

⁸ T. Łoś-Nowak, op. cit., s. 269.

⁹ Ibidem, s. 269.

¹⁰ Ibidem, s. 270.

¹¹ Szerzej zob. Z.J. Pietraś, *Podstawy teorii stosunków międzynarodowych*, Lublin 1986, s. 145-146.

¹² J. Kukułka, op. cit., s. 265

¹³ R. Zięba., op. cit., s. 42-43.

Niezależnie jednak od różnic poglądów dotyczących rozumienia interesów narodowych, badacze zgadzają się co do następujących kwestii¹⁴:

- interes narodowy determinuje zachowanie się państw w stosunkach międzynarodowych;
- w oparciu o interes narodowy formułuje się cele, określa metody działania oraz decyduje się na środki, za pomocą których będzie on realizowany,
- to, czy interes narodowy zostanie zrealizowany świadczyć będzie o skuteczności podjętych działań.

Podsumowując tę część rozważań na temat istoty interesu narodowego należy raz jeszcze podkreślić, że w obecnej dobie interesy danego państwa są warunkowane przez interesy wyrażane przez inne państwa, a nawet ogólny stan stosunków międzynarodowych. Interesy związane z przetrwaniem państwa lub narodu, jego rozwojem czy pozycją na arenie międzynarodowej są tylko jedną z kategorii interesów. Dlatego analizując interesy państwa, oprócz interesów o charakterze egzystencjalnym, należy rozważyć także interesy koegzystencjalne i funkcjonalne, takie np. jak działania na rzecz umacniania pokoju, demokracji, współpracy międzynarodowej lub przestrzegania praw człowieka¹⁵.

2. PRZYCZYNY WOJNY W ZATOCE PERSKIEJ. FORMOWANIE SIĘ KOALICJI

W dniu 2 sierpnia 1990 r. Irak dokonał agresji na sąsiedni Kuwejt, niewielkie państwo bogate w złoża ropy naftowej. Przyczyn wtargnięcia wojsk irackich do Kuwejtu można było upatrywać w tym, że Saddam Husajn, po zakończeniu ośmioletniej wojny iracko-irańskiej, która doprowadziła do wyniszczenia kraju, potrzebował jakiegoś sukcesu, który umocniłby pozycję kraju oraz jego samego jako przywódcy. Taką szansę dawał atak na Kuwejt¹⁶. Ponadto, Irak wysuwał roszczenia terytorialne w stosunku do Kuwejtu, uznając go za swoją geograficzną i historyczną część. Natomiast pretekstem do podjęcia działań zbrojnych miała być nadmierna eksploatacja pola naftowego w Rumaila, co miało przekładać się na spadek cen ropy naftowej¹⁷.

Saddam Husajn, decydując się na wkroczenie do Kuwejtu, zapewne nie spodziewał się zdecydowanej reakcji społeczności międzynarodowej. Z jednej strony, niedawno doszło do upadku żelaznej kurtyny i rozpadu dotychczasowego ładu międzynarodowego, co powinno było utrudnić próby podjęcia jakichkolwiek wspólnych działań przeciwko agresorowi. Z drugiej strony, Irak posiadał dobre relacje ze Stanami Zjednoczonymi i ZSRR.

Od samego początku Stany Zjednoczone przyjęły wiodącą rolę w formowaniu koalicji przeciwko Irakowi. Można przypuszczać iż powodem tak aktywnego zaangażowania mógł być fakt że czuły się one w pewnym sensie odpowiedzialne za to, że doszło do inwazji, np. poprzez błędy, które popełniły prowadząc swoją proiracką politykę,

¹⁴ T. Łoś-Nowak, op. cit., s. 270.

¹⁵ Ibidem, s. 268.

¹⁶ W. Hajnus, *Międzynarodowe interwencje zbrojne w Iraku w latach 1991-2004*, [w:] *Operacje pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego w latach 1948-2004*, pod red. D.S. Kozerański, Toruń 2006, s. 225.

¹⁷ J. Biziewski, *Pustynna Burza cz. I*, Warszawa 1994, s. 5.

co znacznie umocniło reżim Husajna, oraz „naiwny romantyzm w percepcji Bagdadu przez Waszyngton”¹⁸.

W okresie od 2 sierpnia do końca 1990 roku ONZ wydało 12 rezolucji w sprawie Iraku. Saddam Husajn nie uznał ani nie zastosował się do żadnej z nich. W ostatniej rezolucji, nr 678 z 29 listopada 1990 roku, Rada Bezpieczeństwa ONZ wezwała wszystkie państwa do udzielenia odpowiedniego wsparcia dla ewentualnej akcji zbrojnej mającej na celu wyegzekwowanie postanowień Rezolucji nr 660 i przywrócenie status quo. Jednocześnie Irak otrzymał ultimatum do wycofania się z Kuwejtu do 15 stycznia 1991 roku¹⁹.

Po rozpoczęciu Operacji „Pustynna Tarcza”, mającej na celu obronę Arabii Saudyjskiej, było jasne, że USA objęły pozycję lidera w działaniach przeciwko Irakowi. Jednocześnie administracja amerykańska była świadoma, że USA nie odniosą sukcesu, jeżeli nie wesprze ich społeczność międzynarodowa. Dlatego też Amerykanie poszukiwali wsparcia ze strony rządów innych państw, zarówno finansowego jak i militarne-go²⁰. W ten sposób stworzono międzynarodową koalicję antyiracką. Koalicja miała upoważnienie RB ONZ, ale de facto była kierowana i kontrolowana przez USA²¹.

Stanom Zjednoczonym zależało na niezwłocznym rozwiązaniu kwestii Kuwejtu. Przyczyną podjęcia decyzji o szybkiej operacji przeciwko Irakowi można było upatrywać w tym, że w przypadku zwłoki, niektóre z państw, szczególnie kraje arabskie, mogły wycofać się z koalicji, m.in. dlatego, że Saddam Husajn mógł zaoferować im za to korzyści finansowe²². Kolejnym powodem było odwołanie się do prawa każdego państwa do życia w pokoju. Ponadto, wg administracji Busha, przejście kontroli na znacznymi zasobami ropy naftowej mogło skutkować destabilizacją i kryzysem na rynku energetycznym. Co więcej, ekspansywne działania Iraku w kontekście do aspiracji posiadania broni masowego rażenia stanowiło zagrożenie dla innych państw regionu bliskowschodniego²³.

Od momentu wydania Rezolucji nr 678, dającej Irakowi ultimatum do wycofania się z Kuwejtu do 15 stycznia 1991 r., jakiegokolwiek próby rozwiązania konfliktu bez użycia siły militarnej kończyły się fiaskiem. Z tego powodu 17 stycznia 1991 r. siły międzynarodowej koalicji antyirackiej pod przywództwem Stanów Zjednoczonych rozpoczęły Operację „Pustynna Burza”. Działania zbrojne prowadzone przeciwko Irakowi zakończyły się podpisaniem rozejmu 3 marca 1991 r. w Safwan²⁴.

3. UDZIAŁ POLSKI W WOJNIE W ZATOCE PERSKIEJ

Polska była jednym z 38 krajów, który dołączył do koalicji antyirackiej, od samego rozpoczęcia konfliktu uznając, że agresja na Kuwejt sprzeczna jest z prawem

¹⁸ K. Czornik, *Irak w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimnowojennym*, Katowice 2011, s. 120.

¹⁹ *Resolution 678 (1990) Adopted by the Security Council at its 2963rd meeting on 29 November 1990*, [online]. [dostęp:2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0678.htm>

²⁰ K. Czornik, op. cit., s. 136.

²¹ Ibidem, s. 129.

²² Ibidem, s. 137.

²³ Ibidem, s. 138.

²⁴ D.S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty – interwencje – bezpieczeństwo*, Toruń 2012, s. 258.

międzynarodowym. W dniu 7 sierpnia 1990 roku rząd Rzeczypospolitej Polskiej poparł rezolucję Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych nr 661, jednocześnie apelując o natychmiastowe wycofanie wojsk irackich z Kuwejtu²⁵. Podstawą prawną do działania polskich dyplomatów i wojskowych była uchwała podjęta przez Radę Ministrów nr 182/90 z dn. 22 listopada 1990 roku, na mocy której Polska postanowiła skierować do Zatoki Perskiej dwa okręty do niesienia pomocy humanitarnej uczestnikom konfliktu, a także wysłać personel medyczny do Arabii Saudyjskiej²⁶.

Realizując porozumienie podpisane w dniu 19 grudnia 1990 roku w Rijadzie przez przedstawicieli rządów Królestwa Arabii Saudyjskiej i Rzeczypospolitej Polskiej, polscy żołnierze oraz pracownicy cywilni mieli pełnić służbę w składzie sił pomocniczych, będących elementem sił międzynarodowych koalicji antyirackiej. Druga z podpisanych umów, pomiędzy Ministerstwem Obrony i Lotnictwa Królestwa Arabii Saudyjskiej i Ministerstwem Obrony Narodowej RP w sprawie warunków pobytu polskiego kontyngentu na terytorium Arabii Saudyjskiej, stanowiła, że polski kontyngent składać się będzie z: przedstawiciela rządu RP będącego dowódcą polskiego kontyngentu, okrętu szpitalnego (ORP Wodnik), okrętu ratowniczego (ORP Piast) oraz personelu medycznego stacjonującego na lądzie²⁷. W sumie polski kontyngent składał się z 282 osób²⁸.

Personel medyczny odleciał do Arabii Saudyjskiej w dniu 9 stycznia 1991 roku. Wykonywał tam zadania w szpitalach wojskowych. Zakończył swoją misję w maju 1991 roku, a oficjalna uroczystość pożegnania polskich medyków odbyła się 27 maja²⁹. Okręty ORP Wodnik oraz ORP Piast zaczęły pełnienie służby w Zatoce Perskiej 29 stycznia 1991 r., dwa dni po wypłynięciu do Al-Dżubajl. Działania bojowe, które obejmowały m.in. patrole oraz udział w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych, zostały przez nie zakończone 7 marca 1991 roku. W podróż powrotną do kraju udały się 23 kwietnia³⁰.

4. POLSKIE INTERESY NARODOWE W KOALICJI ANTYIRACKIEJ

Kiedy Saddam Husajn dokonał inwazji wojskowej na Kuwejt, Polska znajdowała się tuż po zmianie ustrojowej i odzyskaniu suwerenności, nadal jednak była członkiem Układu Warszawskiego, bloku polityczno-militarnego, który od 1955 roku wpływał na charakter i rodzaj polskiej obecności wojskowej poza granicami kraju, przede wszystkim w ramach kontyngentów ONZ. Niemniej jednak aktywnie zaangażowała się w proces przywracania pokoju w Zatoce Perskiej, przy czym jej kontrybucję na rzecz sił wielonarodowych należy jednak uznać za symboliczną, mając na uwadze ich całkowitą liczebność³¹. Polscy żołnierze nie uczestniczyli bezpośrednio w działaniach bojowych zmierzających do wyzwolenia Kuwejtu, a realizowane przez nich zadania były natury zabezpieczającej. Nie powinno to jednak dziwić, gdyż w tamtym okresie to było

²⁵ Cz. Dąbrowski, op. cit., s. 50.

²⁶ G. Ciechanowski, *Operacje pokojowe Wojska Polskiego a droga Polski do NATO*, [w:] *Wybrane zagadnienia polityki zagranicznej Polski po 1989 roku*, pod red. R. Podgórzeńska, Ł. Tomczak, Szczecin 2006, s. 132.

²⁷ Cz. Dąbrowski, op. cit., s. 51-52.

²⁸ D.S. Kozerański, op. cit. s. 321.

²⁹ Ibidem, s. 265.

³⁰ Ibidem, s. 264.

³¹ W grudniu 1990 roku siły wielonarodowe osiągnęły liczbę ok. 580 tys. żołnierzy. Cz. Dąbrowski, op. cit. s. 49.

wszystko na co kraj było stać militarnie, jako że nie posiadał ani jednostek lądowych ani lotniczych zdolnych do udziału w takiej operacji.

Analizując zaangażowanie Polski w koalicję przeciwko Irakowi w aspekcie interesów narodowych należy wziąć pod uwagę stosunki łączące obydwie państwa. Do 1990 roku były to ściśle kontakty gospodarcze z Irakiem, w tym wzmożona wymiana handlową i liczne kontrakty, dzięki którym zatrudnienie znalazło tam ponad 2500 osób³². Zatem wprowadzenie sankcji wynikających z zapisów Rezolucji nr 661³³ z dn. 6 sierpnia 1990 r. godziło w interes ekonomiczny Polski, której sytuacja gospodarcza była i tak trudna po zmianie ustrojowej, a w konsekwencji udział w koalicji antyirackiej doprowadził do ochłodzenia tradycyjnie przyjaznych stosunków polsko-irackich³⁴.

W pierwszej części artykułu zostało ustalone, że państwo podejmując działania na arenie międzynarodowej powinno kierować się realizacją własnych interesów narodowych. Pojawia się zatem pytanie jakie interesy realizowała Polska poprzez swój udział w wojnie w Zatoce Perskiej? Czy obejmowały one interesy egzystencjalne, koegzystencjalne i funkcjonalne?

W wymiarze egzystencjalnym, po upadku żelaznej kurtyny istotną kwestią stało się znalezienie nowego systemu bezpieczeństwa dla kraju. Praktycznie członkostwo w Układzie Warszawskim już go nie zapewniało i Polska znalazła się w tzw. próżni strategicznej. Rozważane były różne alternatywy, od samodzielności obronnej do udziału w strukturach NATO. Jako że stopniowo zaczęła przeważać opcja z euroatlantyckim systemem bezpieczeństwa, udział w koalicji antyirackiej stanowił pierwszy krok w kierunku członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim. Polska pokazała, że przyjęła prozachodnią orientację swojej polityki i może być poważnym sojusznikiem krajów demokratycznych oraz liderem przemian w regionie, a także że jej Siły Zbrojne nie są uzależnione od ZSRR. Na uwagę zasługuje fakt, że z państw członków Układu Warszawskiego jeszcze tylko Czechosłowacja zaangażowała się militarnie w operacji „Pustynna Burza”³⁵.

Jednakże w procesie integracji ze strukturami euroatlantyckimi kluczowe znaczenie miały relacje ze Stanami Zjednoczonymi, wiodącym krajem w NATO. Udział w wojnie w Zatoce Perskiej był przełomowy właśnie z punktu widzenia stosunków polsko-amerykańskich. Po udzieleniu przez Warszawę wyraźnego poparcia staraniom amerykańskim na rzecz wyzwolenia Kuwejtu, zainicjowana została ścisła współpraca pomiędzy z USA, między innymi w obszarze działań sił specjalnych³⁶. Dowodem powyższego było podpisanie w dniu 20 marca 1991 roku, podczas wizyty Prezydenta Lecha Wałęsy w Waszyngtonie, *Deklaracji o stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki*. Dokument stanowił, że „Stany Zjednoczone przywiązują

³² Ibidem, s. 50.

³³ *Resolution 661 (1990) Adopted by the Security Council at its 2933rd meeting on 6 August 1990*, [online]. [dostęp: 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0661.htm>

³⁴ G. Ciechanowski, op. cit., s. 133-134.

³⁵ B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w polskiej polityce bezpieczeństwa*, [w:] *Polska polityka bezpieczeństwa 1989-2000*, pod red. R. Kuźniar, Warszawa 2001, s. 503-504.

³⁶ W ramach operacji w Zatoce Perskiej polskie służby wywiadowcze pomogły Stanom Zjednoczonym m.in. w ewakuacji amerykańskich dyplomatów z Kuwejtu znajdującego się już pod okupacją Iraku. R. Kuźniar, *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Warszawa 2002, s. 101.

wielką wagę do umocnienia i zagwarantowania demokracji i niepodległości Polski, uważając to za niezbędne dla nowej Europy, niepodzielnej i wolnej³⁷. Było to zdanie o zasadniczym znaczeniu, gdyż oznaczało, że USA wezmą odpowiedzialność za bezpieczeństwo Polski oraz Europy Środkowej. Można zatem stwierdzić, że zaangażowanie w operację w Zatoce Perskiej było krokiem w kierunku zapewnienia krajowi bezpieczeństwa, przetrwania i możliwości rozwoju³⁸.

W wymiarze koegzystencjalnym, udział w koalicji antyirackiej oznaczał możliwość włączenia się w działania podejmowane przez społeczność międzynarodową, w tym przypadku na rzecz umacniania bezpieczeństwa. Wprawdzie symboliczny udział Polski w Zatoce Perskiej nie wpłynął bezpośrednio na sukces całej akcji militarnej przeciwko Irakowi, ale godne uwagi było to, jak szybko Polska wyrażała swoje poparcie dla rezolucji ONZ, tym samym pokazując, że chce uczestniczyć w procesie budowy ładu pokojowego na świecie. W tym duchu wypowiadał się wiceminister obrony narodowej Janusz Onyszkiewicz przemawiając do marynarzy okrętów ORP Wodnik i ORP Piast po ich powrocie do kraju³⁹. Udowodniono, że interesy kraju są zbieżne z tymi innych uczestników stosunków międzynarodowych. Dzięki temu Polska mogła być postrzegana jako pozytywny i aktywny gracz na arenie międzynarodowej, co w konsekwencji pomogło w staraniach o przyjęcie wpiętych do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), a następnie do Unii Europejskiej⁴⁰.

W wymiarze funkcjonalnym, zaangażowanie w operację w Zatoce Perskiej było sposobem na uwiarygodnienie pozycji wśród krajów demokratycznych po wyjściu z bloku socjalistycznego oraz podniesienie międzynarodowego prestiżu. Postawiło to Polskę jednoznacznie wśród państw Zachodu. W ten sposób wzmocnione zostały możliwości realizacji interesów egzystencjalnych i koegzystencjalnych.

PODSUMOWANIE

Militarnie rzecz ujmując, polski udział w koalicji antyirackiej był niewielki, ale istotny z politycznego punktu widzenia. Stanowił realizację polskich interesów narodowych, szczególnie interesów egzystencjalnych, oraz służył podniesieniu wiarygodności kraju na arenie międzynarodowej. Decyzja o udziale w kryzysie, a następnie w wojnie w Zatoce Perskiej była suwerenną decyzją rządu polskiego, która w dłuższej perspektywie skutkowałą m.in. przyjęciem Polski do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego.

LITERATURA

1. Balcerowicz B., *Sily zbrojne w polskiej polityce bezpieczeństwa*, [w:] *Polska polityka bezpieczeństwa 1989-2000*, pod red. R. Kuźniar, Warszawa 2001.

³⁷ Ibidem, s. 101.

³⁸ M. Kulczycki, *NATO gwarantem bezpieczeństwa międzynarodowego*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa*, pod red. A. Gałęcki, Zielona Góra 2010, s. 389.

³⁹ G. Ciechanowski, op. cit., s. 133.

⁴⁰ Za pierwszą deklarację o chęci wstąpienia Polski do Unii Europejskiej była zapowiedź premiera Tadeusza Mazowieckiego o „powrocie Polski do Europy” we wrześniu 1989 r. W maju 1991 Polska złożyła wniosek o rozpoczęcie rokowań ze Wspólnotą Europejską w sprawie stowarzyszenia. R. Zięba, *Poszukiwanie międzynarodowej roli dla Polski – konceptualizacja roli państwa „średniej rangi”*, [w:] *Polityka zagraniczna Polski po wstąpieniu do NATO i do Unii Europejskiej: problemy tożsamości i adaptacji*, red. S. Bieleń, Warszawa 2010, s. 57.

2. Biziewski J., *Pustynna Burza cz. I*, Warszawa 1994.
3. Ciechanowski G., *Operacje pokojowe Wojska Polskiego a droga Polski do NATO*, [w:] *Wybrane zagadnienia polityki zagranicznej Polski po 1989 roku*, pod red. Podgórzańska R., Tomczak Ł., Szczecin 2006.
4. Czornik K., *Irak w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimnowojennym*, Katowice 2011.
5. Dąbrowski Cz., *Udział Polski w operacji międzynarodowej w Zatoce Perskiej w latach 1990-1991*, [w:] *Wojsko Polskie w międzynarodowych operacjach pokojowych i stabilizacyjnych. Konflikty – Spory – Bezpieczeństwo*, pod red. Kozerański D.S., Warszawa 2009.
6. Hajnus W., *Międzynarodowe interwencje zbrojne w Iraku w latach 1991-2004*, [w:] *Operacje pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego w latach 1948-2004*, pod red. Kozerański D.S., Toruń 2006.
7. Kitler W., *Wartości, potrzeby, cele i interesy jako podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010. Tom II*, pod red. Sienkiewicz P., Marszałek M., Świeboda H., Warszawa 2011.
8. Kozerański D. S., *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty – interwencje – bezpieczeństwo*, Toruń 2012.
9. Kukułka J., *Problemy teorii stosunków międzynarodowych*, Warszawa 1978.
10. Kulczycki M., *NATO gwarantem bezpieczeństwa międzynarodowego*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa*, pod red. Gałęcki A., Zielona Góra 2010.
11. Kuźniar R., *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Warszawa 2002.
12. Łoś-Nowak T., *Stosunki międzynarodowe*, Wrocław 2006.
13. Pietraś Z.J., *Podstawy teorii stosunków międzynarodowych*, Lublin 1986.
14. *Resolution 661 (1990) Adopted by the Security Council at its 2933rd meeting on 6 August 1990*, [online]. [dostęp: 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0661.htm>.
15. *Resolution 678 (1990) Adopted by the Security Council at its 2963rd meeting on 29 November 1990*, [online]. [dostęp: 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0678.htm>.
16. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2009.
17. Zięba R., *Cele polityki zagranicznej państwa*, [w:] *Wstęp do teorii polityki zagranicznej państwa*, pod red. Zięba R., Toruń 2004.
18. Zięba R., *Poszukiwanie międzynarodowej roli dla Polski - konceptualizacja roli państwa „średniej rangi”*, [w:] *Polityka zagraniczna Polski po wstąpieniu do NATO i do Unii Europejskiej: problemy tożsamości i adaptacji*, pod red. Bieleń S., Warszawa 2010.

**POLISH NATIONAL INTERESTS IN OPERATION “DESERT STORM”
IN THE PERSIAN GULF**

Summary

The national interest can be defined in a variety of ways. Irrespective of the differences of opinion, the majority of researchers seem to agree that it is what drives a particular country to take specific action in the international arena. In this article the author discusses the issue of national interests in the context of Poland’s involvement in Operation “Desert Storm” in the Persian Gulf. The author reviews the rudimentary definitions of national interest, analyses what interests Poland was in pursuit of when making a decision on joining the coalition forces, and finally assesses the consequences of the involvement.

Keywords: *national interests, anti-Iraq coalition, Operation “Desert Storm”, Persian Gulf War of 1990-1991*